

S'ha acabat el fum

Fumar en un bar de Nova York costarà aviat 60.000 ptes.

Sembla que els fumadors ho tenen malament als països més desenvolupats. Ací, de moment, si bé ja s'han iniciat campanyes institucionals contra el tabac i comença a ser important el pes adquirit per la consciència antitabac, la cosa no resulta tan cara. Però tot arribarà.

R. Aymerich

Tot va de cantó per als fumadors. Primer es tipificà l'hàbit: el tabac no era només un vici a afegir a la llista de les toxicomanies, sinó una font segura de malalties. Després arribaren els militants de l'antitabaquisme i les campanyes institucionals. Ara, l'alcalde de Nova York, **Edward Koch**, acaba de signar un protocol pel qual queda absolutament prohibit de fumar als centres de treball i en qualsevol local públic, bars i restaurants inclosos. No obeir el reglament pot costar uns 500 dòlars. El cercle sobre els fumadors es va tancant.

La decisió presa per l'ajuntament novaiorquès —que entrarà en vigor el mes d'abril pròxim— és una victòria més a sumar a la batalla que lliuren les institucions contra l'hàbit de fumar a la majoria de països occidentals. No és pas la primera: a Califòrnia, una legislació semblant funciona des de l'agost. A Bèlgica, el govern penalitza amb unes 60.000 pessetes el fet de fumar als locals públics. Fins i tot a l'URSS, les autoritats primen els treballadors que no fumen. Tanmateix, el cas de Nova York és més contundent per la seva exemplaritat: altres ajuntaments americans l'esperaven amb candeletes i són a punt d'aplicar-lo. «Els americans estan completament *majares* amb aquestes coses —explica l'escriptor **Quim Monzó**, que va viure a Nova York el punt més fort de la campanya—, ara cal esperar que ens arribi aquí, com tot. Això si no ha arribat ja». Després de 35 anys sense provar una cigarreta, **Monzó** es decidí a fumar l'agost passat: «Ho vaig fer per solidaritat amb els fumadors. Ara ja puc dir que sóc un addicte total».

Monzó és una excepció. L'Organització Mundial de la Salut, que ha desplegat en els darrers anys una intensa campanya de conscienciació, comença a obtenir fruits importants, si més no a Anglaterra, Escandinàvia o als mateixos Estats Units. L'OMS defineix el tabac com «la principal amenaça per

a la salut de la nostra civilització» i no amaga pas els seus objectius: acabar amb l'hàbit d'aquí al 2.000. Això, que pot semblar una utopia per a la majoria de països del Tercer Món —on fumar és un costum en augment—, no ho és tant per a molts dels països occidentals. **Claude Sautier**, del departament de Biologia de l'Hospital Bichat de París, i expert en temes de biotecnologia, explica que «en un futur molt pròxim, fumar —com beure alcohol— estarà prohibit en gran part dels països occidentals. Però també cal preveure l'aparició d'un mercat negre del consum clandestí d'alcohol i tabac. En definitiva, costums per a marginats».

Marginats i conversos

Marginats. No és un qualificatiu gratuït. La mateixa OMS recomana crear, al voltant del fumador, un medi social incòmode, o per dir-ho en paraules de **Lluís Muntadas**, director del Centro Español Antitabaco: «Cal que s'acabi imposant la imatge del fumador com el d'una persona descuidada, poc responsable, d'escàs interès personal». En aquesta transformació del medi, i al costat de les campanyes institucionals, comença a ser important el pes que està adquirint la consciència antitabac entre molts col·lectius de no— fumadors. Cada vegada són més les persones que manifesten obertament hostilitat envers l'hàbit. El sector més radical, el formen en aquests moments els conversos, vells fumadors per als quals l'abandó de l'hàbit ha suposat una important victòria personal. El fumador, a més d'imaginar-se amb quines malalties s'haurà d'enfrontar una vegada arribat a la vellesa, ha de parar atenció a un entorn que ja no és el d'abans.

«A mi, em sembla molt bé que es vulgui combatre l'hàbit —diu l'escriptora **Maria Aurèlia Campmany**, fumadora empedreïda, ara en excedència— però no està bé que tractin els fumadors com si fóssim uns arreplegats. Crec que tot és un problema d'educació dels fumadors». No hi fa res: els





El ciutadà Pasqual Inglés Mata, fumant tres a quatre cigars diaris, va complir tranquil·lament els 100 anys. Tot un emblema.

cendrers han començat a desaparèixer de molts despatxos i sales d'espera; els fills —conscienciats per la propaganda institucional— *persegueixen* els pares addictes. En casos extrems, els adhesius antitabac han fet aparició a les portes d'algunes cases, just on abans lluïa el Sagrat Cor. Raons no els falten. Segons **Rafael Battistini**, del Servei d'Epidemiologia de l'Ajuntament de Barcelona, «després dels primers estudis realitzats sobre el tabaquisme, el pas més important ha estat el descobriment del concepte de fumador passiu. Per a molta gent no fumadora, el fet de saber que conviure regularment amb un addicte equival a fumar, involuntàriament, dues cigarretes diàries, ha suposat un gran colp».

El nou model de salut que es predica des de les institucions i els mitjans de comunicació ha estat, doncs, un dels detonants d'aquesta ofensiva antitabac. El fumador, aclaparat, pot decidir-se per abandonar l'hàbit, i per fer-ho, té a l'abast un gran nombre d'opcions. Des de les pastilles fins a l'acupuntura, passant pels famosos xiclets de nicotina —ja els baixen d'Andorra com si fos licor— o per teràpies com les de l'àgraf Blumstein.

Una croada estatal

Ara bé, la salut no ho explica tot en aquesta croada de les institucions contra el tabac. Per tal que els estats s'hagin decidit a renunciar a una font d'ingressos important per al seu tresor i, en definitiva, a prescindir de les pressions de les empreses tabaqueres, ha estat necessari que els números els quadressin. És el que anomenen els costos socials del tabac. La constatació que l'hàbit, a més de ser nociu, incideix de manera força negativa en la productivitat. Només a Catalunya, i segons estimacions del Departament de Salut Pública de la Generalitat, els fumadors costen al país 30.000 milions de pessetes anuals. Per arribar a aquesta xifra es té en compte tant l'absentisme laboral com les despeses sanitàries que es deriven del tractament de malalties relacionades amb l'ús del tabac. Els càlculs i les previsions per l'any 2.000 fan feredat: el sector de població que es caracteritza per un consum més alt és el comprès entre els 25 i els 35 anys. Un de cada quatre tindran malalties relacionades amb l'hàbit abans de la cinquantena. En una societat més envellida que l'actual, la sanitat pública pot arribar al col·lapse.

Els catalans fumem més

Si ens hem de fiar de les estadístiques, a Catalunya, malgrat les campanyes institucionals realitzades, anem a anys llum del que s'està fent a altres països. Dins el dubtós quadre d'honor mundial de països fumadors —encapçalat per Xipre i Grècia—, ens situem els setens, molt per darrere d'Anglaterra o Suècia, capdavanteres a combatre l'hàbit. És més, segons les enquestes realitzades per la Generalitat, els fumadors catalans han passat de ser el 37,6 per cent de la població el 1982, a constituir-ne el 40,4 per cent l'any 1986. Quatre de cada deu persones fumen. I si la proporció d'homes fumadors ha baixat sensiblement, com també la de joves que s'inicien a l'hàbit, s'ha disparat el nombre de fumadores. La paradoxa sorgeix quan aquells col·lectius que són anomenats exemplars per la seva funció social —metges, infermeres i mestres— són els que més fumen i van en augment. Per col·lectius professionals, les metgesses són capdavanteres: les xifres parlen d'un 51,9 per cent.








Per a **Ernest Argilaga**, secretari del Col·legi d'ATS, que metgesses i infermeres vagin per davant «es deu sobretot al procés d'emancipació de la dona a les societats avançades. Les dones han adquirit, cada vegada més, una sèrie de vicis que eren privatis dels homes, i el procés va en augment». Però si l'activitat institucional topa amb aquests sectors, el problema més greu és que la legislació vigent no es compleix enlloc. Per a l'escriptor **Manuel de Pedrolo**, que assegura «que seguiré fumant mentre pugui», aquestes campanyes són exagerades si es té en compte la problemàtica d'altres drogues dures. «A més, jo sóc el primer que apaga una cigarreta quan veu un cartellet prohibitiu. Però vas a qualsevol oficina de la Generalitat, i veus com, tot i el cartell, els cendrers dels funcionaris van plens. Imagino que feta la llei, feta la trampa».

Segons aquesta —Llei 20/85 de Presidència de la Generalitat— no es pot fumar als transports públics que admeten passatgers drets, als ascensors, als teatres, als cinemes, als centres sanitaris, a les llars d'infants, als centres d'ensenyament i en totes aquelles oficines de l'administració destinades a atendre el públic. La realitat, però, és que se segueix fumant en aquests espais. Per a uns, es tracta d'un problema cívic. «Si s'aplica una llei com la de Nova York —explica l'especialista en temes de seguretat **Miquel Sellarès**, no fumador— podríem parlar d'una

Hivern



NOVETATS en LLIBRES

edicions 62 s a	 Editorial Laia
L'HORA MÉS FOSCA William P. McGivern Seleccions de la Cua de Palla, 75. 160 pàgines. Un policia expulsat del cos, embolicat en la lluita de classes.	MILIONS D'AMPOLLES BUIDES. Manuel de Pedrolo Col·lecció El Mirall i El Temps. 288 pàgines. En aquell petit país sotmès, un grup d'homes i dones malden per crear una torça armada.
 LLIBRERIA TRES I QUATRE	EDITORIAL EMPÚRIES
ELS VIVES: UNA FAMÍLIA DE JUEUS VALENCIANS Angelina Garcia La Unital 120. Una valuosa aportació al coneixement de la vida i l'obra de la minoria jueva conversa en la societat valenciana.	EL LLORO, EL MORO, EL MICO I EL SENYOR DE PUERTO RICO Ramon Barnils, Quim Monzó, Jordi Vendrell Col·lecció Tros de Paper, 27 Entrevistes amb el Pare Batllori, Albert Boadella, Dom Maur M. Boix, Pere Calders, Xavier Domingo, M. Ibáñez Escofet i Josep Termes.
 GREGAL LLIBRES consorci d'editors valencians s.a.	 LA GALERA, S. A., EDITORIAL
EL SECRET DE LA TORTUGA Dolors Garcia Dibuixos de Marieta Pijoan Col·lecció les Favas comptades, núm. 6.	CRONOS Novel·les del Segle XX per a la butxaca de la gent jove. Volums d'11 x 18 cm. Enquadernació rústica i plastificada. 16 títols publicats.
Edicions B BROMERA	 curial
CENDRES Josep Franco— Il·lustracions E. Solbes Col·lecció Alfabet, 1. Un llibre per a esperits àvids de subtileses.	LA DONA Francesc Eiximenis David J. Viera amb Jordi Piqué. Biblioteca de Cultura Catalana, 66.
 ENCICLOPÈDIA CATALANA	 EUMO EDITORIAL
DICCIONARI JURÍDIC CATALÀ Un volum de 14 x 21. 480 pàgines. De venda en llibreries. «Els diccionaris de l'Enciclopèdia».	QUI AL CEL ESCUP Lluís-Anton Baulenas Col·lecció Narratives núm. 6. 195 pàgines. Un llibre de contes entre l'humor i la crueltat.

legislació del respecte. Perquè el que està clar és el que els fumadors no respecten ningú». Un detall a tenir en compte: les multes amb què se sancionen les infraccions a Catalunya són de 500 ptes. Ben poca cosa, comparades amb les americanes o belgues.

Cap a una nova llei

De moment, la guerra continua i ho prova la divergència d'opinions. Per a un dels enquestats, si la seva dona adquirís ara l'hàbit, seria motiu de problemes conjugals. Per a fumadors com el cantant **Francesc Pi de la Serra**, «prohibir de fumar als llocs públics no soluciona res. Si de cas molesta algú, que hi posin extractors». En resum, però, la majoria dels no-fumadors es mostren partidaris d'una legislació que respecti els seus drets. Fins i tot els més conciliadors, com el dibuixant **Cesc**, veuen necessària una nova legislació: «A mi, no em molesta que es fumi, però entenc que molta gent se senti agredida». **Francesc Bellmunt**, cineasta i antic fumador, hi està també d'acord: «D'aquesta manera deixaria de fumar del tot», explica. En cercles especialitzats, encara es va més lluny: «S'hauria de prohibir fumar als carrers aquells dies que l'atmosfera barcelonina es troba sota els efectes de la inversió tèrmica», afegeix **Rafael Battistini**.

Per anar fent gana, el passat agost es constituïa la coordinadora per a l'Anàlisi sobre el Tabaquisme i la Salut, a Barcelona. «La coordinadora —explica el seu president, **Enric Castellví**— és el resultat dels contactes entre gent que ens trobàvem indefensos davant la llei. Els fumadors no tenim drets, això és evident, i cal anar cap a una llei que reguli els nostres drets». Per aquest motiu, la coordinadora espera obtenir el suport institucional per tal de tirar endavant la recollida de 500.000 signatures. De moment, el grup compta només amb uns quaranta socis, però l'aparició del telèfon a la premsa —el 207 50 68 de Barcelona— ha comportat ja una allau d'adhesions, i no tardaran a créixer. La coordinadora treballa ara sobre segur —«una llei com l'americana és potser inaplicable a casa nostra, cal anar més a poc a poc». I assegura que no estan contra els fumadors sinó contra la indústria tabaquera.

L'aclariment no és debades. I és perquè al contestador automàtic de l'associació —al costat de les adhesions— s'han registrat ja diverses trucades de fumadors, alguns senzillament ofesos, d'altres de més agressius... □